

אל תשכחו את השירה

ואשאר לבדי/ כמו אילת.// אמא של אילת מתה בחורף// מאז קר לאילת באצבעות./ כשמתחיל/ הרעם/ היא מתחילה לרעד./ היא בוכה בשקט/ ולא שומעים דמעות.// הראש של אילת מלא שאלות/ אולי מאה, אולי אלף/ ורק שאלה אחת היא שואלת:/ 'מתי אמא תגמור למות/ ותחזור?' אולי היא תשכח ולא תזכור?/ אילת מחכה. תמיד מסתכלת/ מחכה ליד החלון, ליד הדלת.// לפעמיים אני מפחד, שכולם ימותו/ ואשאר לבדי/ כמו אילת. רק שירה יכולה להעביר את כל מגוון התחושות שמעלה השיר הזה. וכמו בכל שיר טוב יש תחושה שאי אפשר להגיד אותו במלים אחרות, שהוא כתוב בדיוק כפי שהוא צריך להיות כתוב, עד הנקודה האחרונה.

איור של הלה חבקין מתוך הספר

רבים מהשירים של כהנאסיף כתובים מנקודת מבט של ילד-משורר. הילדים שמאחורי השירים שלה הם ילדים מופנמים, כאלה שאינם בהכרח מלכי הכיתה. לכן יש תחושה של גילוי סוד. ילד כותב לילד אחר מה הוא מרגיש, מה הוא חושב. אלה שירים אינטימיים, והאינטימיות הזאת, גם היא ממכנניה של השירה בלבד.

גם שיריה של שירה גפן, שזהו ספרה הראשון, מציגים ילד-משורר (כל השירים בלשון זכר) וגם בהם יש תחושה של הצצה לעולם פנימי. שיריה מרסיקליים מאוד, כמעט פוזמאיים, עם הרבה הומור וצבע. לפעמים האוזן נסחפת על חשבון התכנים, אך בסך הכל הקובץ מהנה מאוד. השירים ציוריים מאוד ומחדדים את הדמיון.

השיר "נימוסים" לוכד תחושת מוכרת: "בחד שות בטלויזיה, הקריין מסתכל רק אלי/ ולא על אף אחד אחר, אני נשבע בחיי./ הוא מספר לי את כל חדשות העולם, ואני מקשיב וחושב/ ואם יש לי פיפי, אני מתאפק לא ללכת/ כדי שהוא לא ייעלב." גם שירה גפן שרה על מה שמוכר. והסי לוויה, למרות שאנו אוהבים לקרוא לה "רדודה" ו"שטחית", יש בה משהו שאפשר לכתוב עליו שיר.

אי אפשר שלא להזכיר את האיורים. לאייר שירים ואת מלאכה לא קלה, כי הרברים הם תמיד רב משמעיים. הופר איירה עד הסוף. היא לא הר תירה דף לבן, ואפילו הטקסט נאלץ למצוא לעצמו מקום בתוך הציור. הציורים מצחיקים, כובשים, וכמו השירים, אין תחושה של התאמת הטכניקה לילדים דווקא.

הלה חבקין, שכמעט קשה לדמיין את שיריה של כהנאסיף בלעדית, מאופקת וצנועה. היא משאירה תמיד משהו למה שמרחש מאחורי העיניים, ובשיריה של כהנאסיף יש שם הרבה התרחשויות.

מקל מאוד על הריכות.

גם הורים שאינם חסידי שירה רגולים יודעים זאת, ולכן מקומה של שירת הפעוטות לא נפקד מהמדף. הבעיה מתחילה אחר כך. כשהתינוק גדל, הורים רבים נוטשים את השירה ופונים לסיפורים, כי הרבה יותר קל להקריא פרוזה. אלא שבכך הם מונעים מהילדים שלהם תענוג שרק שירה יודעת להעניק. ושירה, כמו מוסיקה, דורשת תרגול. ילד שלא נחשף אליה יתקשה, כאשר יגיע לגיל קריאה, להבין את רזיה ויעדיף (כמו הוריו) לקחת מהספרייה עלילה וגיבורים.

שירתה של כהנאסיף מיועדת לילדים שעדיין זקוקים לתיווך של קורא מיומן, ולילדים שכבר קוראים לבד. בוגרי שירת הפעוטות נדרשים בשיריה להבין רמזות, לקרוא בין השורות ולחשוב, לבד, בתום השיר. בעמוד הפתיחה כותבת כהנאסיף: "ציפור מוכרת שירים בחלונות/ מוכרת כחינם./ אם אף אחד לא שומע/ השירים נעלמים ואינם." ואכן, השירים שלה דורשים קשב. מי שלא למד להקשיב לשירה, לא ישמע אותם.

החומרים של כהנאסיף מוכרים לכל ילד: גשם, שכן, חלום, מוות. גם התחושות מוכרות: השיר "שפם צהוב" מציג כהומור נפלא מה אפשר לעשות מהשפם הצהוב של נחום: "השפם הצהוב שלך, נחום/ ישר ומכוון/ כמו כידון של אופניים.// לא נכון/ צוחק נחום/ וצובט לי את הלחיים./ השפם שלי אווירון/ שמחפש שמים."// השפם הצהוב שלך, נחום/ כמו מחוגים של שעון./ שפם ישר, בלי רוח/ לפי השפם שלך/ תמיד תשע ורבע.// לא נכון, צוחק נחום/ וטופח לי על הראש./ לפי השפם שלי/ עכשיו רבע לשלוש."

ויש גם שירים עצובים. השיר "אילת מחכה" עוסק במוות: "לפעמים אני מפחד שכולם ימותו/

נשיקה הפתעה שירים וסיפורים

שלומית כהנאסיף. איירה: הלה חבקין. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמודים לא מסוספרים, 37 שקלים

פעם הים היה מרק

שירה גפן. איירה: רינת הופר. הוצאת דביר, 35 עמ', 27 שקלים

יעל דר

קורא שירה מבוגרים הם אנשים נדירים. מלבד אנשי המקצוע ממש, רק מעטים מסוגי לים לעצור את החיים ולקרוא קריאה אקטיווית טקסט שלעתים קשה לפיצוח ובמקרים רבים מוביל לעשרות מקומות חמקמים. טיפור ורומן יכולים לבנות עולם חלופי. השירה לא מעניקה את הישרות הזה. להיפך, היא רוצה תשומת לב ושולחת את הקורא הישר לעולמו הוא. ומי שכרגע גמרו להיאבק עם עולמם והגיעו הביתה עייפים וטורודים, מעדיפים בדרך כלל להתיישב ולקרוא על אחרים.

ילדים, לעומת זאת, הם אוהבי שירה מבטן ומי יודה. הפעוטות ממש יודעים להעריך ריתמוס, חזרה וחריזה. השירה, שאחד מנושאייה החביבים הוא המלים עצמן, מלבבת במיוחד כשיש קהל שמ לים הן בשבילו בחזקת חפצים מחשיים. השיר הקצר אוהב על הקטנים במיוחד, כי הם מסוגלים לזהות התחלה, אמצע וסוף. שירי הפעוטות עוסקים בדרך כלל בדבר אחד (פרת, רות, בובה, רוב), והדבר